

Beste leden en sympathisanten,

Enkele weken geleden sloten we ons eerste (verlengd) boekjaar af. Tijd dus om samen met jullie een eerste ledenvergadering te houden. De aanzet werd in het voorbije jaar gegeven, nu is het tijd om het parcours voor de komende jaren uit te stippelen.

Her en der ontvingen we, in het voorbije jaar, opmerkingen, tips, bedenkingen en suggesties. Daarover willen we met jullie in dialoog treden.

Ook al is de aandacht voor de ecologische problematiek momenteel verslapt ten gevolge van de huidige economische en financiële turbulenties, we blijven de aarde systematisch 'opeten' aan een véél te hoog tempo.

Het gedachtegoed van Ecofolie blijft dus brandend actueel! Gezien we door de huidige economische crisis op een scharnierpunt staan, is het des te belangrijker steeds meer mensen te laten proeven van duurzaam denken én doen.

We zullen ons met andere woorden ook in 2009 niet vervelen!

Stilaan leren ook twintigers onze vereniging kennen en dat opent perspectieven tot samenwerking. (transitiewijken, recycling, earthships...)

Een greep uit de plannen en projecten:

- Er komt een evaluatiemoment i.v.m. onze beleidsvoorstellen aan de Stad Gent.
- Er zijn plannen om samen met de plaatselijke afdeling van Natuurpunt iets rond klimaatverwarring te doen.
- Graag willen we het eerste type drankorgel optimaliseren en aldus een verbeterde versie ontwikkelen.
- Uw voorzitter heeft ook nog wat in petto betreffende een nieuw ontwikkeld verwarmingssysteem.
- Voor wat betreft de klimaatwijken willen we er bij de BBL Vl. op aandringen ook 'zuinig omgaan met water' in hun klimaatwijken op te nemen. (nu enkel elektriciteit en gas)
- We willen er blijven op hameren dat ook de vierde wereld toegang blijft hebben tot spullen die anderen weggooien (hieromtrent volgt een publicatie in Tienstiens).
- Ons voorstel voor een stedenbouwkundige aanpak i.v.m. de isolatie van woningen laten we ook dit jaar niet los. Het GMF toonde reeds interesse rond dit thema.
- We steunen het project: '1 miljoen bomen in Vlaanderen' (VBV).

Ook dit jaar rekenen we op jullie suggesties, kritische bemerkingen en projectvoorstellen. Laat u gaan!

Stefaan Onghena, Olivier Van de Plas, Steven Van Herck

2008, een jaar om snel te vergeten?

Ze hoeven niet meer herhaald te worden, de economische, ecologische, financiële en humanitaire dieptepunten van het voorbije jaar. Ook al was 2008 misschien voor velen, op persoonlijk vlak, een 'grandcru-jaar', op sociaal-economisch niveau ontspoorde het alleszins. Globalisering blijkt zo zijn grenzen te hebben.

Obama mag dan één van de zeldzame lichtpuntjes betekenen, zijn administratie staat wel voor een bijna onmogelijke opdracht. De talrijke dominosteentjes blijven vastberaden vallen en als kers op de (Kerst) taart kreeg de wereld er nog een extra gewapend conflict bovenop.

Ik hoor graag vertellen dat deze crisis opportuniteiten biedt; een ideaal moment om het roer om te gooien! Maar wie staat er klaar om de koers te wijzigen? Staat er überhaupt nog wel iemand aan dat roer? Weten beleidsmensen nog wel welke richting ze uit willen? De motor van de vrijemarkteconomie sputtert en dreigt vast te lopen. Angst voor beslissingen, druk van de lobby's en het verlangen naar geld en macht, met de hete adem van de burger in hun nek.

Die burger werkt als voordien, maar spaart zijn centen, hamsterend om een zéér lange winter door te komen. Al zijn vertrouwen werd in enkele maanden teniet gedaan. De groep kansarmen neemt toe en de geldstroom naar derde-wereld-landen kan stagneren of krimpen. Voor de ontwikkeling van diverse ecologische technologieën zullen minder middelen ter beschikking staan.

In eigen land zal allicht een energiedebat op gang komen na de verkiezingen van juni. Ik zie het al voor mij: een simplistisch debat waarbij we de keuze zullen hebben tussen dure buitenlandse stroom, een nieuwe kerncentrale in eigen land of... kaarslicht. Als zoethoudertje krijgen duurzaam-denkers er dan een paar procenten extra groene stroom bij.

Onder het mom van jobcreatie, CO₂-reductie en verzekerde stroomproductie, zal er een krachtig pleidooi gehouden worden voor de bouw van een (1?) nieuwe kerncentrale.

Bouwbedrijven kunnen dan weer gedurende enkele jaren massaal beton en staal leveren. En onder de noemer van werkgelegenheid strijken de aandeelhouders van die bedrijven vervolgens een mooi dividend op. (Wie zijn ze eigenlijk, die aandeelhouders van grote bouwbedrijven???)

On est jamais mieux servi que par soi-même

Genoeg sombere gedachten! Ook de burger kan het roer in handen nemen! Laat die heren met ontslagvergoedingen van meerdere honderdduizenden euro's en de politici met vijfentachtig mandaten eens een voorbeeld nemen aan het merendeel van de huishoudens die hun gezinsbudget wél correct 'managen'. De huidige crisis biedt vele mogelijkheden om het heft zelf in handen te nemen: de positie van de consument is sterker dan ooit!!! We kunnen zelf stroom produceren, warm water bekomen door zonnewarmte en een lapje grond kan ons heerlijke biogroenten opleveren. Kledij van vorige seizoenen houdt ons evengoed warm, regenwater kent tal van toepassingen en mits een beetje alertheid raakt de vuilniszak minder snel vol.

Stefaan Onghena, januari 2009

Pompen of verzuipen

Enkele maanden geleden adviseerde de Nederlandse dijkcommissie aan de regering Balkenende jaarlijks een slordig miljard euro te investeren in het verstevigen en verhogen van de dijken, om de strijd met het wassende water niet te verliezen. De werkzaamheden zouden tussen de 20 en 30 jaar duren.

Onze noorderburen zijn de watersnood van 1953 niet vergeten.

Even ter herinnering: deze natuurramp kostte destijds het leven aan bijna 2000 mensen. Kort samengevat zaten op dat moment zowat alle elementen tegen: springtij, windrichting, windkracht,... met het gekende resultaat.

Ondertussen werd ook een behoorlijk deel van het IJsselmeer drooggelegd, wat het zeeniveau niet bepaald ten gunste komt.

Het wassende water stopt helaas niet aan de grenzen. We kunnen dus maar hopen dat geopteerd wordt voor een globaal plan voor de gehele lage landen (Vlaanderen, Nederland en allicht een gedeelte van Duitsland), alle delta's inclusief (IJzer, Schelde, Rijn, Maas...). De ketting is immers zo sterk als zijn zwakste schakel.

Wat de Vlaamse kust betreft is het verhogen van de zeedijk alvast een eenvoudige klus: we hoeven enkel alle gelijkvloerse eigenaars te onteigenen in de bijna volledig aaneengeregende muur van appartementen die onze kust siert. We gieten de boel vol met beton en bieden de handelaars en horeca een nieuwe ruimte aan op het verdiep erboven. De aldaar onteigende bewoners kunnen een penthouse bouwen op de daken van diezelfde appartementen. Iedereen tevreden!

Even nog een ernstige vraagstelling: waar blijven we met eventueel overtollig water dat bij overvloedige regenval vanuit het binnenland komt? Allicht stof om een volledig artikel aan te wijden.

Klimaatverschuiving vs -verandering vs -verwarring

Tot op heden wordt in onze taal steeds het woord klimaatverandering gebruikt. Op zekere dag las ik in De Morgen de vertaling van een artikel, geschreven door Thomas Friedman, voor The New York Times. In dit artikel heeft de auteur het steeds over *klimaatverwarring* -wat ons inziens beter de lading dekt. Het was allicht een wensdroom van vele Belgen dat het klimaat zou opschuiven; dat onze soms strenge winters met veel neerslag en bewolking plaats zouden maken voor een heerlijk mediterraan klimaat.

Klimaatverwarring daarentegen duidt op turbulenties, extremen en ongeregelde toestanden in de weersomstandigheden. En dat is toch wat er momenteel gaande is. In een toestand van klimaatverwarring blijven immers ook strenge winters mogelijk. Eén periode van strenge vorst, zoals we die de laatste winter kenden, bewijst helemaal niet dat de opwarming van de aarde niet verder gaat!!!

De steeds toenemende extremen van neerslag, aanhoudende hitte, de toenemende wateroverlast en de stijging van de zeespiegel her en der in de wereld illustreren dit.

Stefaan Onghena, januari 2009

Plant patatten (deel 3)

Met de lente in zicht is ook de tijd aangebroken om de trotse eigenaars van siertuinen en grasvelden aan te porren om een stukje van die oppervlakte te reserveren voor 'ne lochting'.

Leg uw oor eens te luisteren bij een ervaringsdeskundige. Die weet wat voor een genot het is je eigen gekweekte sla of boontjes, verser dan die van de vroegmarkt, op je bord te krijgen. Het moeilijkst is allicht om te beslissen uw tuin een face-lift te geven. Dit is echter in de eerste plaats een mentaal proces.

Moestuinen werden decennia lang steeds meer verdrongen door siertuinen, volgeplant met exotische soorten die in ons klimaat niet thuishoren. De moestuin werd al te vaak aanzien als functioneel en daarom niet mooi. Geloof me, esthetisch tuinieren kan ook met eetbare gewassen. Laat uw fantasie de vrije loop. Groenten vragen niet om een rechthoekig perceel. Ze gedijen evenzeer in cirkelvormige eilandjes of op organisch krullende oppervlakken. Ook niveauverschillen behoren tot de mogelijkheid. Wie er echt een kunstwerk van wil maken kan zich zelfs laten inspireren door de hangende tuinen van Babylon. Kleine stadstuintjes vragen wel eens om verticaal tuinieren. De bewoners van een appartement met balkon kunnen op zijn minst een assortiment kruiden laten floreren. Kortom, vooral de kweker verlegt grenzen.

Tuinieren impliceert natuurlijk ook de bereidheid te mislukken. Het vele geploeter in de grond kan door één enkele hagelbui of insecteninvasie teniet gedaan worden. Door de samenstelling van de bodem kunnen al uw wassende groenten én arbeid als het ware in een zwart gat opgeslokt worden. Beschouw daarom een eerste jaar als testcase, met geringe oogstverwachtingen.

Ervaring en wat compost kunnen helpen uw – naar we hopen – biologische groentetuin te optimaliseren gedurende het tweede jaar.

Wroeging ten aanzien van professionele telers hoef je echt niet te hebben. Sinds vorig jaar woont méér dan 50 % van de wereldbevolking in de steden, en dit aantal zal alleen maar toenemen. De aanslepende kredietcrisis zal bovendien nog extra volk naar de steden lokken. Indien de telers de komende decennia al die monden kunnen blijven voeden met groenten en fruit, die bovendien nog wat vitamines en andere voedingswaren bevatten, mogen we al zéér tevreden zijn.

Dan rest er nog het probleem van het meest schaarse goed ter wereld: Tijd!

Groenten en fruit ga je kopen. De munten waarmee je betaalt vloeien voort uit arbeid (= tijd). Om je boodschappen te doen zijn verplaatsingen, kiezen en aanschuiven onvermijdelijk. Het veelvuldig verorberen van niet zongerijpte, bestraalde, hydrocultuur groenten kunnen eventueel ook op je gezondheid gaan wegen.

Zand schuurt de maag zegt men. De tijd dat men bij het doorroeren van een ketel groentesoep enkele zandkorrels tussen de lepel en de bodem hoorde schuren, is ook al nostalgie geworden. Wanneer komen we nog in contact met aarde? Laat dus die latexhandschoenen voor wat ze zijn en ervaar dat rustgevende, meditatieve bij het

‘geploeter’ in de grond!

Stefaan Onghena, december 2008

Spaarlampen

Sinds enige tijd wordt de spaarlamp, als alternatief voor de gloeilamp, sterk gepromoot. Hiervoor gebruikt men twee afdoende (ecologische) argumenten: de levensduur én de zuinigheid. We willen toch even uitvissen of dit écht wel zo is. Er zijn door de jaren heen al meerdere producten de revue gepasseerd die zuiniger, gezonder, degelijker of wat dan ook zouden zijn, tot later het tegendeel bleek. (*)

KWIKHOUDEND

Voor de minder technische knobbels even dit: een gloeilamp – het woord spreekt voor zich – geeft licht door opwarming van een héél dunne weerstand. Een spaarlamp daarentegen is eigenlijk een mini buislamp (TL lamp in de volksmond, afkomstig van het Engels: Tube Light). Het licht wordt gevormd door gasontlading. Een spaarlamp bevat dus gassen, waaronder kwikdampen. Om spaarlampen te kunnen integreren in een bestaande fitting (socket), is er een technologie ontwikkeld waarbij de ‘buis’ een compacte (spiraal)vorm krijgt, om een behoorlijke lichtsterkte te bekomen. De eerste generatie, nu ruim 20 jaar oud, moest meerdere minuten ‘opwarmen’ alvorens op volle lichtsterkte te komen. Dit ongemak is nu zo goed als verdwenen.

LICHTKWALITEIT

Aangezien ieders ogen andere kwaliteiten én gevoeligheden hebben, willen we niet dieper ingaan op het fenomeen van de lichtkwaliteit. Eventuele effecten op de volksgezondheid zijn trouwens vaak pas na enkele decennia gekend.

Ook de gewaarwording van de lichttemperatuur (van koud tot warm licht, m.a.w. het gamma tussen ultraviolet en infrarood) blijft een redelijk subjectief gegeven.

Een te gering aantal flitsen per seconden (frequentie) kan vermoeidheid en hoofdpijn veroorzaken (dit probleem stelt zich niet bij gloeilampen)

KOSTPRIJS

De consument betaalt slechts zelden de correcte prijs voor de gehele cyclus van een product (van grondstof tot en met een gehele ecologische verwerking na consumptie). Bovendien zijn lonen, sociale werkomstandigheden, milieuwetgeving, invoerrechten en afvalverwerking nog verre van mondiaal geharmoniseerd. Hierdoor wordt een Chinese spaarlamp bijvoorbeeld nauwelijks duurder dan een in Eindhoven geproduceerde gloeilamp. Transport inbegrepen!

De gemondialiseerde handel geeft een vertekend beeld van de werkelijkheid en maakt het tegelijkertijd quasi onmogelijk om een volledige cyclusstudie te maken.

---

* In die context is het verhaal van de loodhoudende benzine een sprekend voorbeeld: ooit beweerde men dat het ‘beetje’ lood in deze benzine geen kwaad kon voor het milieu en de volksgezondheid, tot later her en der veel te hoge concentraties werden gevonden. Dat lood is nu verdwenen uit onze brandstof, maar ten einde het octaangehalte van de brandstof op peil te houden is dit nu vervangen door benzeen. Op medisch vlak is er reeds een verband gelegd tussen benzeen en multiple sclerose...

WETGEVING

De contradictie wordt pas compleet wanneer blijkt dat de productie van kwik binnen de Europese Unie reeds sinds 2001 verboden is (De Tijd 22/05/2008). Of de Unie een onderscheid maakt tussen vloeibaar kwik en kwik in gasvorm is in deze niet duidelijk. Wordt er ook een onderscheid gemaakt tussen produceren en invoeren?

Het is echter een feit dat er, aan de basis, vloeibaar kwik nodig is om dit al of niet te vergassen. Dat ook elk kwikhoudend product vroeg of laat in de afvalketen terecht komt leidt geen twijfel. Bovendien vernemen we, van alle kanten, dat binnen enkele jaren de gloeilamp definitief gebannen wordt. Een adequaat beleid zou betekenen dat tegen 2011 (datum waarop de verhandeling van kwik definitief verboden wordt binnen de E.U.) enkel nog de halogeenlamp, de nog dure LED-lamp en jawel, de kaars, onze enige lichtbronnen zullen worden. (de zon even niet meegerekend).

Zullen ook de kleine ronde kwikbatterijtjes dan verdwijnen?

AFVALVERWERKING

Sinds gloeilampen systematisch vervangen worden door spaarlampen kennen we nu ook een verschuiving in de afvalstromen. Gloeilampen werden, als niet-recycleerbaar afval, voornamelijk gestort (vervuild glas). Spaarlampen daarentegen behoren, o.a. door de kwikdampen, tot het klein chemisch afval.

Eerste voorwaarde is dan ook dat deze (evenals de TL-lampen) bij die sectie terecht komen. Tweede voorwaarde: geen breuk bij aflevering op containerpark, bij transport naar de verwerkende industrie, alsook een correcte verwerking (met integrale recuperatie van die kwikdampen).

Een vaak weerkerend argument, dat soms ook in 'ecologische' kringen circuleert, is: "dat het toch maar over een paar milligram gaat". Klopt, maar als men in acht neemt dat er op deze planeet méér TL en spaarlampen dan mensen zijn, geeft dit een heel andere kijk op de feiten. Woningen, kantoren, straatverlichting, lichtreclames, schoolgebouwen, ziekenhuizen, schepen, booreilanden, fabrieken, opslagruimtes, kortom elke constructie, heeft zijn lichtbronnen.

Hoeveel procent hiervan wordt 'correct' verwerkt? Is hieromtrent cijfermateriaal gekend?

In onze thuisstad bijvoorbeeld moet men 7,5 € borg betalen voor een kaart om toegang te krijgen tot een recyclagepark. In sommige gemeenten is de toegang zelfs betalend. Vaak belanden de spaarlampen dan ook gewoon bij het restafval en breken ze reeds bij de ophaling. Ook het inzamelen via de electro-handelaars verloopt niet altijd zoals het hoort. Zelfs binnen Europa zijn er nog diverse gemeenten die geen recyclagepark bezitten, laat staan daarbuiten. Uit verschillende studies is gebleken dat, wij Belgen, kampioen zijn in het afval scheiden. Dit zou impliceren dat zowat overal ter wereld ook spaarlampen, in mindere mate, of helemaal niet, selectief worden ingezameld.

NATUURLIJK DAGLICHT

Een andere vaststelling is dat nét de energiezuinigheid van de spaarlampen de laksheid bij het gebruik ervan in de hand kan werken. Vele mensen laten hun

spaarlampen onnodig branden met het afdoende argument: “dat ze nauwelijks iets verbruiken”.

Kijk even rondom u naar nieuwbouw kantoor- industrie- of opslagruimten. We kunnen al gauw vaststellen dat deze complexen veelal ‘zwarte’ dozen zijn die, als het ware, elk streepje daglicht bannen. Binnen zijn ze rijkelijk voorzien van spaar- of TL-lampen, die ook branden als er niemand is, of buiten de zon schijnt.

CONCLUSIE

Vooraleer de wereld zal georganiseerd zijn op het vlak van selectieve ophaling en afvalverwerking, zoals dit in ons land al het geval is, zullen er nog ettelijke miljoenen spaar- en TL lampen in het milieu terecht komen. Onvermijdelijk komt daardoor een deel van de vrijgekomen kwikdampen in de voedselketen terecht.

Recentelijk voerde de Franse staat via radiospotjes campagne om de scherven van een gebroken spaarlamp zeker NIET met de stofzuiger op te nemen...

De mondiale nummer één in de productie van GSM's heeft een studie gemaakt betreffende de hoeveelheid gerecycleerde mobiele telefoons. Momenteel zou het gaan om slechts drie procent van de gehele wereldproductie. Wie geeft een sterk argument dat dit voor de spaarlampen anders zou zijn?

Het is een piste die tot dusver nooit bewandeld werd, maar een heffing van bijvoorbeeld 1€statiegeld per lamp zou het quotum ingezamelde lampen ons inziens significant verhogen.

Stefaan Onghena, november 2008

Varia

Voor 1.000.000 bomen in Vlaanderen

De VBV (Vereniging voor Bos in Vlaanderen) wil zowat heel Vlaanderen aan het planten krijgen. Objectief: één miljoen bomen extra in onze regio. Ecofolie steunt dit project ten volle. Plant je dit jaar een boom (of meerdere) geef ons dan een seintje.

Wie geen grond ter beschikking heeft en toch wil planten (appartement, woonboot of huurwoning met te kleine tuin...), laat het ons weten, evenals zij die een lapje grond bezitten waar nog een duts kan volgroeien tot monument.

Bomen nemen CO₂ op
Bomen fixeren fijn stof op hun bladeren
Bomen geven zuurstof
Bomen geven schaduw
Bomen geven vruchten voor mens en dier
Bomen geven humus na het vallen van het blad
Bomen geven kleur als de lente aanbreekt
En bomen geven nog zo veel meer

Kortom:

Bomen maken vaak goed wat wij te niet doen!

Klimaatwijk Ecofolie

Zoals jullie in onze vorige nieuwsbrief al konden lezen, zijn de klimaatwijken een initiatief van de Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen. Elke klimaatwijk gaat met haar lokaal bestuur het engagement aan om, gedurende 6 maanden, minstens 8 % te besparen op het gas- en elektriciteitsverbruik t.o.v., een vergelijkbare periode, vorig jaar. Het spreekt voor zich dat deze vergelijking enkel steek houdt wanneer de metingen ook onder vergelijkbare omstandigheden worden uitgevoerd. Zo moeten de bewoners dezelfde woning betrekken als in het referentiejaar en mogen er bovendien geen drastische verbouwingen plaatsgevonden hebben.

Onder de naam Ecofolie -of wat dacht u?- nemen we op deze manier met 5 woningen deel aan de klimaatwijken van de stad Gent. Op 1 november 2008 zijn we officieel van start gegaan en -bij leven en welzijn- zouden we op 30 april 2009 onze laatste metingen moeten genoteerd hebben. Om de 2 weken wordt, voor elke woning, de meterstand van het gas en van de elektriciteit opgenomen en vergeleken met het (geëxtrapoleerde) referentieverbruik van vorig jaar. We meten met klimaatwijk Ecofolie ook telkens de waterstand op. (Misschien wil de BBL ons hier volgend jaar in volgen)?

Elke klimaatwijk komt vervolgens maandelijks samen o.l.v. een energiemeester. Deze laatste noteert dan per woning de verbruikscijfers en geeft tevens een aantal tips om energie te besparen. Op deze bijeenkomsten kunnen de deelnemers zelf ook hun wedervaren en besparingsideeën met elkaar uitwisselen. De maandelijks ontmoetingen van klimaatwijk Ecofolie gaan door in Trafiek (Brugse Poort).

Het hoeft niet te verbazen dat het energiemeesterschap van onze klimaatwijk wordt waargenomen door Stefaan. Als binnenhuisarchitect en ervaren ecologist is hij de geknipte persoon om klimaatwijk Ecofolie met raad en daad bij te staan. De energiemeester brengt immers persoonlijk een bezoek aan de woning van elk van de deelnemers. En heus niet enkel om een koffietje te drinken! Neen, hij maakt een inspectieronde door de woning en wijst op mogelijke gebreken die het gas- en elektriciteitsverbruik de hoogte in jagen. Het dichten van kieren, efficiënt ventileren, het gebruik van energiezuinige elektrische toestellen,... vormen maar een greep uit de haalbare veranderingen die het energierendement kunnen doen stijgen...

En nu maar hopen dat we die 8 % halen!!!

Steven Van Herck, januari 2009

Algemene vergadering/Financieel

Voorlopig is gepland einde maart of begin april onze eerste algemene vergadering én raad van bestuur te houden. We brengen jullie nog op de hoogte van datum, locatie en agendapunten. Een geschikte datum voor iedereen zullen we helaas niet vinden: daarom zullen we alle schriftelijke opmerkingen ook behandelen.

De hele banksector kleurt intens rood en onze rekening staat eventjes boven nul :)

Saldo bank: 1.675€ schuld: 1.500€

We verwachten nog wel enkele kleine factuurtjes, doch ook lidgelden.

© Wenst u deze nieuwsbrief geheel of gedeeltelijk door te mailen naar geïnteresseerden? Gráág! Wel

staan we erop een volledige bronvermelding (ECOFOLIEvzw + auteur en datum) te voorzien.
Bedankt!